

УКРАЇНЕЦЬ У ФІНЛЯНДІЇ

Ч. 2. Гельсінки, дня 20-го грудня 1942 р. Рік I.
 Видавництво й Редакція: УІФС /Українське Інформаційне Бюро для Фінляндії й Скандинавії/, Гельсінки, Manninbergimintie 106 as. 8, тел. 32 373, почт. скринька ч. 273, почт. чековеkonto ч. 6945.

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ! . . .

Нова радість стала,
 Що ще не бувала,
 Звізда ясна над вертепом
 Світу воссіяла:
 Що Христос родився,
 З Діви воплотився,
 Як чоловік перед нами
 У Бога словився:
 Просим Тебе, Царю,
 Молим Тебе нині:
 Даруй літа щасливі
 Нашій славній Україні!

Туга за рідною батьківщиною посилюється особливо в ті традиційні дні року, які люди собі близькі звичайно святкують вдома, коли клопоти прагматичного будня відсуваються на задній план, а тепле сяєво любови до найближчих і близьких опромінює людські душі, сповнені піднесеними, святочними почуваннями. Різдво - це найбільше родинне, найбільш традиційне свято в Україні. Хто може описати настрій Свят-Вечера, коли жінки живо метушаться біля печі, коли батько з сином уставляють ялинку в світлиці, коли пахне в хаті сіном, кутею й узваром, коли дід з вечірньою зорею вносить коляду до хати, ставить її у кут та велить родині садитись за столом, благословляючи всіх кутею? Кому не znана радість, коли в хату заступають колядники з великою горючою зіркою та заспівують грімко з повних грудей: "Добрый вечер тобі, пане господарю! Радуйся, ой радуйся земле, Син Божий народився! . . ."

Українські полонені, що довгими місяцями нудьгують на далекій півночі за Батьківщиною, тужитимуть в різдвяні дні ще більш боляче, бо в ніякий інший день не зростає туга за домом так, як на Свят-Вечір. Але українські полонені пам'ятатимуть про те, що цілий світ горить сьогодні неймовірним пожегом боротьби за краще завтра, за майбуття та що через те терплять не тільки вони, але й мільйони, десятки мільйонів людей, і то не тільки в Україні, але й майже в цілому світі. Українські полонені пам'ятатимуть про те, що в цій боротьбі дана остання шанса Україні, скинути відвічне московське ярмо та почати будувати нове, вільне й самостійне життя "без холопа і без пана", без москала, жида, поляка й інших гнобителів нашої країни. Моторошно й кривава примара сатранського більшовизму розбивається з'єдиненими силами всіх народів Європи в центрі цього варто перенести й найстрашніші муки, не тільки невгоди таборного життя. Пам'ятаймо, що тим злочинцем, який заслав нас на ці невгоди, є червоною московський Кремль, той самий, який замучував у снігах Сибіру десятки тисяч найкращих синів нашого народу. Але будьмо, як і ті наші мученики: звертаймо всі наші думки на майбуття України, словно жось переконанням, що кожне наше терпіння - це крок вперед до самостійності!

в особі проф. Костя Лоського. Вже перед його приїздом був відкритий у Гельсінках український консулят, якого керманічем був консуль Петро Сливенко. Українським послом у Фінляндії був також якийсь час Микола Залізник.

Фінський уряд вислав літом 1913-го р. своє дипломатичне представництво до Києва з проф. Германом Гуммерусом як меом посольства. Гуммерус, що тепер є професором на університеті в Гельсінках, був вже тоді випробуваним приятелем української справи та гарячим прихильником найбільше інтимної українсько-фінської співпраці. Він вже в 1917 р. написав для українців брошуру "Самостійна Фінляндія", що вийшла в Києві в друкарні Центральної Ради. Фінськими консулами в українській державі були: теперішній фінський міністр війни, генерал Рудольф Вальден /у Києві/ та теперішній власник одного з найбільших фінських паперових контернів, Йоста Серляккіус. Фінляндія ніколи не відкликала пізніше свого визнання української самостійності.

Доказом того, що українсько-фінська співпраця була в Фінляндії популярною не тільки серед деяких політичних кіл, але й серед ширших верств населення, служать надзвичайно числені статті про Україну в фінській пресі, публікації /між ними найкраща Рейно Сільванта п.н. "Україна я українляісет" -Україна й українці, з 1919 р./, виклади й т.п.

Також після української національної катастрофи, коли большевигські червоні банди, вислані з Москви, затопили в крові й спалили в пожарі нашу молоду державність, українсько-фінські відносини не перервалися. З найбільшою увагою слідить народ Суомі постійно за подіями в Україні, рік-річно пишуть тут безліч статей про Україну, подають сотні вісток про наш край і нарід та виголошують числені наукові, популярні й радієві виклади про українські питання. В 1931 р. видав проф. Гуммерус свої надзвичайно цікаві й цінні спомини про свою дипломатичну діяльність у Києві. Його викладам і статтям про Україну нема кінця.

Також українці звертають свій зір постійно на Фінляндію, подивляють її духову велич та підтримують з нею контакт. Особливо часто часто приїжджали сюди українські відпоручники в той час, коли цілий світ байдуже дивився на звірства совдепів над десятками поневолених народів, отже коли треба було мобілізувати світову опінію проти большевигської Москви. А відноли європейські народи звернули вістря своїх багнетів та дула гармат проти страшного євразійського варвара, було свідомим і зрозумілим відрухом українців, стіснити з фінцями контакт. Українські ж полонені самі мали й мають змогу переконатись про те, що попали вони в полон не до ворожого, а до приятельського народу. Не всім полоненим судилося таке людське обходження, як українським полоненим у фінських таборах. Це ми повинні знати. А коли маємо якісь невігоди, то повинні ми виказати найбільше зрозуміння й знати, що ті невігоди не тому мусимо переносити, що фінці так хочуть, лише тому, що фінський народ і сам переживав дуже тяжкі часи й сам мусить переносити багато невігод: Адже ж вдруге впродовж останніх трьох літ напав на цей невеличкий нарід по розбишачьому московський варвар, щоб згнобити його вільне й соняшне життя, опромінене могутньою любов'ю до батьківщини. Ця любов і дає фінцям ту міць, якої не переможе не тільки 60-кратно, але й тисячкратно більший ворог. Цю фінську любов до краю й фінську завзятість, те "сісу", яке можна висловити тільки чином, а не словами, повинен поставити собі в приклад кожний той український полонений, до якого душі починає прокрадатися лід зневіри. Бо нема невігод, терпінь ані мун, яких би не варто було перенести з бадьорим зором в майбуття для добра Батьківщини!

ВІСТІ З УКРАЇНИ.

ОБ'ЄДНАННЯ ЦЕРКОВ.

З прогнанням большевиків відновилися в Україні на старих традиціях Свята Православна Автокефальна Українська Церква, що скинула з себе зверхність московського патріарха, митрополита Сергія та встановила свого власного адміністратора в особі Полікарпа, єпископа Лугького. А все ж певна частина русофільських духовних кіл, включно з кількома єпископами, й на далі заявляла своє "самоотверженство" Сергієві, тому самому, що величає Сталіна-спасителем людства та благословляє його криваві бузовірства. Тому що ми маємо в Україні маже 8 мільонів росіян, плявно насаджуваних Москвою в нашій країні, щоб тим легше над нею панувати, могла ця русофільська черва розгортати доволі широку діяльність на шкоду нашому народові. Але завдяки спонтанній силі української стихії вдалося припинити цей церковний роздор. між обома церквами наступило об'єднання, в основу якого ліг слідуєчий АКТ:

"Року Божого 1942, жовтня 8 дня. Свята Почаївська Лавра. Ми нижче підписані - Високопреосвященніши: Владика митрополит Олексій і Представники Собору Єпископів Святої Української Православної Автокефальної Церкви, уповноважені ухвалити Собору - Архiepіскоп Ніканор і Єпископ Мстислав - склали цього акта про наступне:

Взявши під увагу, що існуюче поділення православної церкви в Україні на дві напрями фатально відбивається на житті Церкви та українського народу і деморалізує впливає на вірних та посередньо негативно відбивається на справі спокон і ладу, так необхідних для остаточної перемоги, що її доконус можуть німецьке військо над безбожним большевизмом, УХВАЛИЛИ прикоротити церковне розднання на слідуєчих засадах:

1/ визнаємо, що ~~ІСТІННО~~ УКРАЇНСЬКА АВТОКЕФАЛЬНА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА ~~ВЖЕ~~ ІСНУЄ.

2/ Українська Автокефальна Православна Церква має єднання з усіма православними церквами через Його Блаженство, Блаженнішого МИТРОПОЛИТА ДІОНІСІЯ, що до ВСЬУКРАЇНСЬКОГО НАМІСНОГО СОБОРУ являється МІСТОВЛЮЩИМ МІСЦЕМ ~~МИТРОПОЛИТИ~~ МИТРОПОЛИТИЧОГО СОБОРУ.

3/ Видим органом правління Української Автокефальної Православної Церкви являється СВЯЩЕННИЙ СОБОР ЄПИСКОПІВ УКРАЇНИ, який керує церковним життям України через Священний Синод.

4/ Священний Синод складається з п'яти старших єпископів України, а саме: Високопреосвященного ОЛЕКСАНДРА, Митрополита Писького і Поліського, Високопреосвященного ОЛЕКСІЯ, Митрополита Волинського і Житомирського, Високопреосвященного ПОЛІКАРПА, Архiepіскопа Лугького і Ковельського, Високопреосвященного СИМОНА, Архiepіскопа Чернігівського і Ніженського та високосвященного ~~НИКАНОРА~~ АРХІЕПІСКОПА ЧИГИРИНСЬКОГО. Обовязки секретаря Священного Синоду, а також заступника непрясутнього члена св.Синоду виконує преосвященний МСТИСЛАВ, єпископ Переяславський.

5/ Священний Синод на першій сесії розгляне всі питання, звязані з поєднанням, як то - розділ епарій і катедр поміж усіма судими єпископами та остаточно розв'яже усі справи, що передбачені тим актом, а звязані з поєднанням.

6/ Першу сесію Синоду скличе старший по хіротонії митрополит, вказуючи день і місце засідання.

7/ ВСІ РІЗНИЦІ КАНОНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ, ЩО СПРИЧИНИЛИСЯ ДО РОЗ'ЄДНАННЯ, НАМИ РОЗГЛЯДУТІ І ВІЛЬНЬ НЕ ІСНУЮТЬ.

8/ Копія цього акту розсилається негайно усім єпископам об'єднаної Української Автокефальної Православної Церкви з наказом негайного оголошення цього акту ПО ВСІХ ЦЕРКВАХ УКРАЇНИ і наказом НЕГАЙНО ПРИКОРОТИТИ молитовне розднання. Після відчитання цього акту ПО ВСІХ ЦЕРКВАХ УКРАЇНИ ВІДСЛУЖИТИ ВДЯЧНИЙ ГОСПОДЕВІ МОЛІВНЬ ЗА ДАР ВЗАЄМНОГО ЗРОЗУМІННЯ ТА ОБ'ЄДНАННЯ."

Таким чином московські затівачі ворохобні й неспокою в нашій Батьківщині тріщать осталий ґрунт під ногами. Українська Церква завжди відіграла дуже визначну роль в житті нашого народу, тому москва відвіків старалася приборати її до своїх рун. Зрозуміли це й большевики, що після приходу до влади в Україні прибороти існуюча Українська Автокефальна Церква та підчинили її московському митрополитові.

КИЇВСЬКИЙ ДІМ УЧЕНИХ.

Напередодні втечі большевиків з Києва утворилася серед українських вчених ініціативна група на чолі з проф. В. Леонтовичем, щоб зберегти майно київського Дому вчених, в якому було багато цінних збірок, особливо бібліотека. Однак все це майно згинуло підчас вибуху мін, що їх заклали члени НКВД. Цяні колишній Будинок Учених - це купа руїн. Але ініціативна група українських професорів подбала тепер про те, щоб повстала нова відповідна організація вчених Києва. Німецьке управління та відділ культури й освіти Міської Управи дали на це свою згоду. Правління нового дому українських вчених спромоглося вже на бібліотеку, що осягла 20 000 книг, zorganizувало читальню, що удержує понад 60 українських та 40 німецьких газет тощо. "Дім Учених" об'єднує 866 осіб, між ними 4 академіків, 153 професорів, 133 доцентів, 91 старших наукових співробітників, 112 асистентів і т.д.

В КОНСТАНТИНОГРАДІ.

"Голос Полтавщини" повідомляє, що в константиноградському районі працює 37 початкових шкіл, ремісничо-професійна й середньо-технічна школи, українська учительська семінарія і дворічні педагогічні курси викладачів німецької мови. В селі Хрестинці й Петрівка будуть відкриті незабаром восьмирічні сільсько-господарські школи.

ПІДГОТОВКА АЛТЕРАРСЬКИХ УЧНІВ.

З огляду на недостачу українських алтерарських сил /в цій ділянці панували в нас майже безконкурентно жиди/ відкрито при Херсонській медичній школі піврічний семінар для алтерарських учнів.

ІСТОРИЧНИЙ АРХІВ ХАРКОВА.

Большевики хотіли вивести з собою цінний історичний архів Харкова, в якому зберігались матеріяли, що відображали життя Харкова й усієї України в 18 й особливо 19 столітті. Особливо архіви українського міністерства освіти з часів останніх українських гетьманів свідчили про високий стан культури в Україні. Большевикам вдалось вивести тільки невеличку частину цих матеріялів, так що архів сьогодні знов відкрито й упорядковано.

З КАНАВА.

Виниюючи послідовно всі українські пам'ятки, большевики не поминули й одної з найбільших святинь українського народу - могили Тараса під Каневом. Сама могила якимсь чудом опіліла, але зате знижили вони при вході невеличку гостинницю при могилі, в якій зберегались по українському релігійній цінні пам'ятки. Також місто Канів вони цілком зруйнували. Тепер життя в Каневі поволі намагається, впорядковано також дорогу кожному українцеві могилу над Дніпром.

КОРОТКІ ВІСТІ.

По всіх містах України zorganizовано сільсько-господарські виставки, що показують усі плоди багатой й родючої української землі, найбагатшої в цілій Європі та одній з найбагатших світа. Останні такі виставки zorganizовано в СТАНИСЛАВОВІ й ХОРОЛІ.

Фонд ДУНАЄВЦЬКОЇ ОКРУЖНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОДОПОМОГИ становить 233 тисячі карбованців,

Відділ Опіки та пенсій ЧЕРКАСЬКОЇ районної управи видав за останні три місяці 150 000 карбованців допомог багатосімейним, старим та потерпілим від війни особам. Крім того понад 3 000 родин отримали допомоги натурою.

"Український Голос" у ПРОСКУРОВІ вийшов уже сотим числом.

ПРОСКУРІВСЬКИЙ драматичний театр відсвяткував першу річницю існування. КИЇВСЬКА хорова капеля під проводом дириг. Петра Гончарова святкувала свій сорокочисний ювілей. За рік капеля дала 88 концертів. Капеля охоплює сьогодні 50 добірних співаків. За диригентів у капелі працюють: широко відомий Нестор Гора, Фещенко, Сніжницький, Уманець. Загальне мистецьке керівництво в руках Петра Гончарова.

З української преси.У СВІТІ ЗАХЕПАДУ Й РУЇНИ.

Наш відомий письменник з Волині, У л а с
С а м ч у к, автор нагородженої трільогії "Во-
линь", відбув останніми часами велику подорож
по звільненій від большевиків Україні, ділячись
своїми враженнями з суспільством на сторінках
української преси. Наводимо кілька рядків з йо-
го фейлетону про побут у Харкові, опублікований
в "У к р а ї н с ь к о м у Г о л о с і", Луцьк.

"... Всі розмови, скрізь і з кожним, зводяться до того, що було.
Тема - жидаї, НКВД, заслання, черги, голод. Пан В. оповідає: -Я служив
на советській службі 15 років і завжди моїм шефом був жид. Преса, коо-
перація, НКВД - це були домени жидівства.- Майже не зустрічав людей,
що так чи інакше не мали б знайомства з НКВД. Пані Г. оповідає, що була
арештована вагітною. У в'язниці не було місця сидіти. Треба було день і
ніч стояти. Люди падали на нули.- Професор Д. оповідає про заслання.
Треба б волової шнурки, щоб те описати й воліві нерви, щоб усе те вислу-
хати. Те саме про голод 1932-33 років. Я не знаю... Хай мені буде Бог
судією. Я довідався, що деякого мої фейлетони дратують. Але я з дуже ве-
ликою свідомістю тверджу: ХТО ВІРИТЬ У БОЛЬШЕВИЗМ, ТОЙ СВІДОМИЙ ЗЛОЧИ-
НЕЦЬ ПРОТИ СЕБЕ САМОГО, СВОЄЇ РОДИНИ, СВОГО НАРОДУ. Хто толерує больше-
визм, той дурень. Хто надіється, що большевизм зміниться, той ідіот.
Большевизм це зараза. Де він ступає, там смерть. Як воно тепер не є:
війни, голод, нужда, але треба з певністю підкреслити, що всі люди на
Сході майже тепер оживають. Оживають інколи ненормально, негідно, інко-
ли потворно, але хто ж винен, що їм часто бракує моральної опори, ясно-
го поняття річей і світу. ІХ ЛОМЛЕНО НА ВСІ БОКИ, І В ІХ ДУХОВОМУ ОРГА-
НІЗМІ НЯ МАЄ НІ ОДНОЇ ЦІЛОЇ КІСТОЧКИ. Після такої операції прийти до
себе є річчю винятково нелегкою.

У л а с С а м ч у к .

: :

У в а г а ! У К Р А Ї Н С ь К І П О Л О Н Е Н І ! У в а г а !

В Гельсінках повстав

КОМІТЕТ ДОПОМОГИ УКРАЇНСЬКИМ ПОЛОНЕНИМ У ФІНЛЯНДІЇ !

Звертайтеся в усіх некучих справах на адресу
Комітету, Гельсінкі, Маннергеймівтіе 108 ас. 8. за посередництвом Ваших
таборових властей!
Незабаром представники Комітету звійдуть з Вами в безпосередній контакт,
щоб у міру можливостей піти назустріч Вашим бажанням. Комітет пересилає
Вам те число "УКРАЇНЦЯ У ФІНЛЯНДІЇ" з українським привітом та здоровить
усіх Вас з Різдвом Христовим!

: :

Кожне число "УКРАЇНЦЯ У ФІНЛЯНДІЇ" припадає на ТРЬОХ україн-
ських полонених, кожне число ЛІТЕРАТУРНОГО ДОДАТКУ - на ШІСТЬОХ !
Діліться числами, або читайте їх гуртом! Дбайте про те, щоб кожний ук-
раїнський полонений читав "УКРАЇНЦЯ У ФІНЛЯНДІЇ" !

: :

Надсилайте нам свої спомини, статті, вірші тощо за посередництвом
Ваших таборових властей на адресу Комітету Допомоги Укр.Пол.у Фінляндії.

: :

Д и с т у в а н н я .

Старшин РЯБЧЕВСЬКОГО, СМІЛЯНЦЯ Й ПАССЕКА просимо негайно відгукнутись.
Хто знав би щось про Андрія Я в о р с ь к о г о, студ. політехніки,
нар. в 1911 р. в Рудниках, пов. Жидачів, Галичина, просимо нас повідо-
мити.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ДОДАТОК
до "УКРАЇНЦЯ У ФІНЛЯНДІЇ"

Ч. I.

Гельсінкі, 20.12.1942.

Василь Стефаник :

С И Н И

Старий Максим волочив яру пшеницю кіньми добрими, молодими. Борони літали по землі, як пера. Максим кинув калелюх на ріллю, сорочка розіп'ялася і впала аж на плечі. Хмара куряви зпід борін засипала його сивий чупер на голові і на грудях. Він галасував, лютився, а люди з сусідніх нив говорили до себе:

-Старий пес, все лютий, але молоді коні ще міцно тримас; богатир, ізза молоду добре годований, та втратив обох синів і відтоді все кричить, і на полі і в селі.

Максим спер коні.

-Старі кости як стара верба: на вогонь добрі, а з кіньми бігати ні до чого. Як ноги погинаються коло коней, а в танці подаються, то такі ноги хай не важу, що варт. Лізь, діду, на піч, пора вже прийшла.

То він потряс головою понід чорні кінські гриви та кричав даліше:

-Та на піч, брїи, я це годен вилізти, але піч студена, облупана. Образи на стінах почорніли, а святі дивляться на пусту хату як голодні пси. Стара кіле життя обтикала їх барвінком та васильком та голуби перед ними золотила, аби ласкаві були, аби хата ясна була, аби діти росли. Та хоть їх багато, а всі вони до нічого, святці. Синів нема, стару запорівав у землю, а ви, боги, мусите вибачити за барвінок, було ліпше дбати... Ану, звіздохолій, поки нам Бог назначив, берімся, брїи, до тієї землі.

І ходили вони з одного кінця ниви на другий, затулені курявою, а борони кусали землю, гаркотіли, роздряпували її, аби зернові вчинити м'ягке ложе.

-Ти, Босану, ти не з маден кінь, ти пес, ти всі плечі мені обгриз, знав на знакові, скусав а скусав. Не сіпай хоч ти мене, бо так мене життя насіпало, що ледви на ногах стою. Я тобі досвіта сиплю овес, ще сам нічого не ївши; я тебе вичісую; я тебе старими слізьми помиваю, а ти кусаш. Звіздохолій у мене чоловік: він чорними очима за мною водить; він мене жалус; він своєю гривкою обтирає дідові сльози; а ти, поганий, серця не маєш. Ще недавно ти ділий жмут мого волосся вирвав і пустив під ноги в гній. Так не мож робити, бо хоч ти дуже красивий кінь, але за це поганий. Жидам тебе не можу продати, але якби прийшов до мене святий Юрій, то біг-ме подарував би я тебе, щоб ти з ним ішов змії розбивати; робити землю ти не здатний, бо в тобі спокою нема.

То він слинив пальці, вимивав рану на плечах та присипав порохом.

-Гей, коні, ідім, ідім!...

А борони притихали, земля подавалася, розсипувалася, максимумі ноги чули під собою м'якність, ту м'якність, яка дуже рідко гостює в душі мужика; земля дає йому ту м'якність і зате він її так любить. І він кидав жменю зерно та приповідав: Колисочку я вам постелив м'ягеньку, ростіть до неба.

Максим успокоювався, не кричав уже та нагло задержав коні.

-Та якого дідька болиш, ти стара корсо, хрупаш у кожнім замку, кривуле?

То він оглянувся позад себе та побачив попри борони довгу нитку червоної крові і сів.

-Скло залізло, маттері твоїй! Тепер волочи, а ниви недоробленої не лишим, хіба розскочишся в кусні. А ти, небого ниво, малий спасибіг будеь мати з цієї старої крові, бо стара кров як старий гній, нічого не родить. Мені утрата, а тобі ніякого зиску.

Криваючи він випряг коні, повів до воза та наклав перед них сіна.
 -Ти, сонце, не захмурюйся на старого, що за скоро робить полудне; старий не має чим ходити.

Він витяг з торби хліб, солонину та пляшку і вимивав рану горілкою; потім відірвав кавалок рукава, завив ногу і зав'язав мотузом від міха.

-Тепер або боли, або переставай, або як хочеш, а волочити таки будеш.

Налився горілки, взяв хліб, кусав його та наново сердитий вигукував:

-Це хліб? Ним лиш коня жидівського чесати, бо на добрім коні шкіру зідрє. Приходять до мене роєм ті підтьопані: Діду, - кажуть - ми вам пакти будемо, прати будемо, залишіть нам поля. - Ці подерті суки гадають, що я їм поле тримав? Як умру, то нехай на моїм полі чічки ростуть та хай своїми маленькими головками кажуть Отченаш за діда.

Зі злости шпурив хлібом далеко на ріллю.

-Зуби здригаються від цього макуха; пиймо, Максиме, горілку, вона гладко йде...

-Гей ти, мовчи, не гавкай над моєю головою; кому взявся співати? Отьому обдертому та обгризеному дідові? Лети собі геть до неба, скажи своєму богові, що хай не посилас мені дурну птаху з співом, бо як він такий мілний, хай мені пішле моїх синів. Хай твій бог співанками мене не гулить, забирайся!

І він кинув грудкою землі в жайворонка, та жайворонок ще краще почав співати над його головою і не хотів летіти до Бога.

-Ти, пташко, ти нічого а нічого не розумієш. Як мій малий Іван враняв за тобою, щоб тебе спіймати; як шунав твого гнізда по межах та грав на сопілці, то ти тоді, пташко, розумно робила, що співала, так треба було робити. Твій спів і Івана сопілка ішли низом, а поверх вас сонце і всі ви сигнали божий глас і надо мною, і над блискучими плугами, і над всім світом веселим. А крізь сонце Бог, як крізь золоте сито, обемнав нас ясністю, і вся земля і всі люди відблискували золотом. Так то сонце розчинило весну на землі, як у великім кориті...

-А з того корита ми брали колачі, а колачі стояли перед музиками, а молоді в квітках любилися й ішли до шлюбу, і котилася весна як море, як потона; та тоді, пташко, твій спів спливав у моє серце, як різка вода в новий збанонок...

-Іди ж собі, пташко, в ті краї, де ще колачів не забрали, а дітей не порізали.

Обома руками взяв він свою сиву голову та й схилився до землі.

-Стид тобі, сивий волосе, стидайся, що приповідаєш та приспівуєш, як плачуща баба, бо нічо вже тобі на цім світі не допоможе...

-Іх, сини мої, сини мої, де ваші голови покладені? Не землю всю, але й душу продав би, щоб кривавими ногами зайти до вашого гробу. Господи, брешуть золоті книги по церквах, що Ти мав сина, брешуть, що мав! Ти свого воскресив, кажуть. А я Тобі не кажу: "Воскреси їх!" - я Тобі кажу: "Покажи гроби, хай я ляжу коло них!" Ти бачиш гілий світ, але над моїми гробами Ти отемнів...

-Хай Тобі огля сина бая так потріскає, як моє серце...

-Та прийдіть котра до старого; ніби ви їх не обіймали, моїх синів, та не лягали в білу постіль? Та вони були як дуби нучеряві... Та принеси на руках байструка, не стидайся, приходь. Дід тобі всі ковверні під ноги підкине, а байструкові порубас все полотно найтонше на пелінки. Бо ти ходиш без вінка та плачеш від наруги.

І дід здіймив обі руки вгору й кликав ними до цілого світа:

-Ходи, невісточно, ходи до тата, нам попа не треба!

Голосно заривав, приляг до землі і нею, як хустиною, обтирав слъози, і почорнів. Та ще благав дальше:

-Або приходь хоч ти, коханко, без дитини, та на твоїй шиї я вздрю його руки, а на твоїх губах зачервоніють його губи, а з твоїх очей, як з глибокої криниці, я виловлю його очі і сховаю їх в моє серце, як у коробку. Я, як пес, занюхаю його чуприну на твоїй долоні... Кохан-

но, приходи і рятуй старого!
-Ти це є на світлі, а їх нема жадного; то наїдиць доробу до мене
та принесть вістку. Насинте ступеноті до си на мій синий волос, бо він
мене пече кожний, як розжарений дріт. Мов голова палитьсь від того
вогню.

І був з голови волосся та мидав на землі.
-Сиве волосся, пали землі, я не голен вже тебе дивляти.
Дорешти обесинений прилив до землі і лежав довго мовчуні, а потім
важно доказував:

-Останній раз прийшов Андриї; він був у мене вчуний. Тату, маже,
тепер дімо воювати за Україну. -За яку Україну? - А він підняв шастер
пруду землі та й каже: "Оце Україна, а тут - і справив шастер у пруду"
отул і яров; землі нашу діем від ворота відбивати. Дайте мент, каже,
ділу сорочку, дайте чистоті воли, щоб в обивав, та й бувале слово:
"Як та коло шастер обиснула та й мене засліпила!" Сину, кажу, та с не
в мене менший від тебе, Іван, бері і його на те діло; він дужий, хай
вас обох заволою в мою нашу землі, щоб ворота з того коріння і не вивар
у світлі сін". -Добре, каже, тату, підімо сба - та він не стара вчула,
то в зарас побачив, що смерть обивав коло неї ділим рантухом. А по-
дася до порота, бо чув, що її очі випали і поночилися як марте вач-
нінни по землі. Там мент збавалося, але світло на її чолі вже порвало...
-А рано вони оба виходили, а стара скарбася на ворота, та не по-
ворина, але так зматка мивисася, як з неба. А як в їх снідав на коліті,
то казав: "Андриї, Іване, ваді не йдіть, за мене пам'ятайте, бо я сам,
разма нема на воротах умерла..."

До самого вечора таким волив коні по ниві, та не кричав уже, геть
заморк. Діти, що вліті ішли, мліи, що плугами попри нього завонили,
в якому не поздоровили коло. Замазаний гравюком, одертий, кривий, він
неначе зашпандас в землі.

Післям вечором, як місяцем пооходив ровони та коні та подотів вів-
ні, улішов до хати.
-Ти, небото, геть залихта, замертвіла, як си в тебе хто ніж укидав,
не готна й слова сказати... Та в я тоді не допріду грохи вогню...
Він зварив кудешу, убрив ділу сорочку, поперечрав і затих.
Потім прийняв до землі і мовився:
-А ти, Мали Божа, будь мою гадиню; Ти з своїм Сином посередині,
а коло тебе Андриї та Іван по боках... Ти дала синя одного, а в двох!

Народна Лівинська-Холодна

Із збірні "С і м і т е р"

Вже неперло чекать на чудо
Полетить на Лівно луна,
І відорженною встане і буде
Королівною бранна сума.
Буде смилити чужиною мати,
диржавкою в поле синів,
І везти муля, везти муля гармати
Нім ковзаний борборий сніг.
Він полтави до Харкова й Курська
Полтаве синроковий сніг.

Не Димитрій не і не Курськуний
По москви прокататиме штах.
Не раба, но тарям посидає
За зневалу проклятих люте,
Але світлого моло краю
Переможна й кривава путь.
Але помсту тарям і сорванам
За злотімент кровю полє,
За невідиснені сніи Мазени
Понесе Україна мор.